

Branschsamarbete mellan Sveriges Byggindustrier, BI, Svenska Teknik & Designföretagen, STD och Trafikverket, TRV.

MINNESANTECKNINGAR från

Möte i Nationellt Anläggningsforum 2018

Datum: 2018-11-20 kl. 13.00 – 17.00

Plats: Svenskt Näringsliv, Storgatan 19, Stockholm

Deltagare: *Trafikverket*

Lena Erixon, Generaldirektör
Bo Netz, Stf Generaldirektör
Per Ling-Vannerus, Stora Projekt
Ali Sadeghi, Investering
Malin Holen, Underhåll
Charlotta Lindmark, Juridik och Planprövning
Daniel Ljunglund, Inköp och Logistik
Jörgen Simu, Investering

Sveriges Byggindustrier

Catharina Elmsäter-Svärd, BI
Fredrik Björckebaum, Implenia Sverige
Anders Edin, Infranord
Håkan Löfgren, NCC Infrastructure
Lotta Brändström, Peab Anläggning
Lars Lindberg, Skanska Sverige
Per Brinck, Veidekke
Tobias Andersson, SVEAB
Per Höglund, Svevia

STD-företagen

Magnus Höij, STD-företagen
Torbjörn Spetz, COWI
Per Hedebäck, Projektengagemang
Niklas Sörensen, Ramböll
Anneli Amft, Rejlers
Fredrik Wallner, Sweco Civil
Jan Thulin, Sweco Rail
Johan Dozzi, Tyréns
Anna Lundman, WSP
Kajsa Rosén, ÅF

Sekretariatet

Eskil Sellgren, STD-företagen
Magnus Alfredsson, BI
Malin Ekholm, Trafikverket
Lena Söderström, Trafikverket

Särskilt inbjudna:

Åsa Lindgren, Trafikverket
Magnus Bergendal, PEAB

1. Välkommen och presentation av deltagarna

Lena Erixon, Generaldirektör Trafikverket, hälsade alla välkomna och alla presenterade sig.

2. Dagens program

Jörgen Simu, Avdelningschef Omvärld Trafikverket, tillika dagens moderator, presenterade dagens program.

3. Aktuellt från Trafikverket

Lena Erixon, GD Trafikverket konstaterade att Trafikverket inte påverkas speciellt mycket vilken regering som kommer att tillträda, eftersom det finns ett starkt stöd i Riksdagen för den Nationella Planen. Budgetmässigt är 2019 hanterbart, men skulle det fortsatt vara osäkerhet om budgeten därefter, kommer det att vara stora problem, framförallt för Sverige. Angående Ostlänken och Göteborg-Borås saknas det ett beslut avseende dimensionerande hastighet på banan, vilket har konsekvenser både kostnads- och tidsmässigt. Trafikverket har lagt fram sitt förslag och arbetar tills vidare enligt detta.

Tillgänglighet av anläggningen, för att göra underhåll och reinvestering, är mycket viktigt och det kommer att krävas en helt annan framförhållning för att genomföra tex helavstängningar. Det har varit stora problem under sommaren bla på Västra stambanan, men det finns också flera exempel på stora arbeten som fungerat mycket bra, exempelvis Gettingmidjan och Mälärbanan, varför det gäller att ta lärdom av dessa för framtiden.

Resurser och kompetens är en mycket stor gemensam utmaning och för att lösa dessa krävs det att vi måste jobba "utanför boxen" tex med lärosätena och vidareutbildningar, men också mycket annat. Speciellt tydlig kompetensbrist är det på järnvägssidan, där också tyngdpunkten ligger i den Nationella planen.

Omställning för att bli fossilfria är något som vi måste lägga mycket kraft och resurser på och som vi måste göra tillsammans i Anläggningsbranschen. Målet är att vara klimatneutrala 2045. Digitaliseringen är en viktig del i omställningen och det kan tex vara autonoma fordon, elvägar, uppkopplad anläggning och ERTMS. Trafikverket har en ambition att utvecklingsprojekten inte ska stanna vid piloter, utan att det rullas ut i stor omfattning. Den mycket stora satsning som den Nationella planen innebär är också en möjlighet att hitta bra metoder, resurser och kompetens.

Sociala krav, arbetsmiljö och innovation är och kommer att bli mycket viktiga ingredienser i vårt gemensamma arbete på grund av att Anläggningsbranschen är i stor förändring. Här måste vi göra betydligt mer än vad vi gör i dag.

För att göra Anläggningsbranschen mer attraktiv bör vi på ett bättre sätt förklara att vi bidrar till samhällsutvecklingen, att vi verkar för ett hållbart samhälle, att vi säkerställa en god arbetsmiljö och att vi använder mycket ny teknik bla genom att digitaliseringen kommer att förändra branschen i stort.

4. Aktuellt från Sveriges Byggindustrier

Catharina Elmsäter-Svärd, VD Sveriges Byggindustrier, redogjorde för aktuella frågor i Sveriges Byggindustrier.

Två gånger per år ger BI ut en Byggkonjunkturrapport och den senaste utgåvan visar att bostadsbyggandet sjunker, men att man inte kan se några sådana tendenser på anläggningssidan. Klart är att byggkonjunktoren kommer att gå ner, men vi måste ändå se till att vi är attraktiva. Problemen med regeringsbildningen kan innebära att många YH-utbildningar inte kan starta som planerat, vilket är mycket negativt för branschens utveckling.

Nolltolerans mot fusk innebär att medlemsföretagen ikläder sig ett tydligt ansvar, vilket kommer att följas upp av BI och man kommer också ge ut råd hur man ska hantera dessa frågor. För BI är det mycket viktigt att vi alla jobbar i en sund och säker bransch. Det nya ID06 kommer att innebära en skärpning för att minska riskerna för fusk.

Byggavtalet har en klausul att det kunde sägas upp i oktober, men det skedde inte, beroende på att parterna har börjat jobba tillsammans på ett mycket bättre sätt.

5. Aktuellt från Svenska Teknik&Designföretagen

Magnus Höij, VD Svenska Teknik&Designföretagen, redogjorde för nyheter från STD-företagen. STD ser att det fortsatt är en stark marknad, även om vissa segment är något svagare, tex vissa segment inom bostadsmarknaden och främst hos arkitekterna. Överlag är det en ljus utveckling framåt och det är en bransch i stark förändring. De allra tydligaste tecknen på det är digitaliseringen, internationaliseringen, affärsutvecklingen, konsolideringen och breddningen av branschen.

Inom Almega kommer det att ske en omorganisation, så att STD blir ett förbund, vilket inte kommer att märkas så mycket i branscharbetet, utan mer inom arbetsgivar delen. Det kommer dock att innebära att det finns möjlighet till nya målgrupper, ökat fokus på kreativitet och innovation och ett stärkt branschkansli, bla med en ny förbundsjurist. Prioriterade frågor kommer att vara standardavtal och upphandling, resursutveckling och kompetensförsörjning samt Innovation och utveckling.

6. Lägesrapportering Anläggningsforum

Ali Sadeghi, Chef Investering Trafikverket, gjorde en lägesrapportering av Anläggningsforums verksamhet.

Det är viktigt att påpeka att det är mycket positivt när leverantörerna kommer med nya idéer, även om det kan hända att Trafikverket blir lite ängsliga, men uppmaningen är att "Ge inte upp". Det gäller att vara uthållig.

Verksamheten fungerar bra och det är en bra framdrift. Vi har inte längre några större problem att resurssätta projekten och det har hänt mycket avseende kommunikation. En Verksamhetsplan för 2019 är beslutad och fokus är på implementering samt att inte starta upp fler nya projekt än som avslutas. Våra teman är även fortsättningsvis Produktivitet, Innovation, Arbetsmiljö, Klimat och miljö, Social hållbarhet och Kompetens- och resursförsörjning.

Synpunkter som framkom var att det kanske går lite långsamt och att vi inte borde ha den stora bredd vi har idag utan det är bättre att kraftsamla. Se också till att sprida information om Anläggningsforum på LinkedIn och Twitter.

7. Färdplan för fossilfrihet och Agenda 2030

Åsa Lindgren, Expert på Trafikverket, gjorde en presentation av "Färdplan för fossilfri och konkurrenskraftig Bygg- och Anläggningssektor" samt "Agenda 2030".

Den gemensamma målbilden beskrivs i Sveriges klimatlag, Nationella klimatmål och Färdplan för fossilfri konkurrenskraft i Bygg- och anläggningssektorn. Riksdagen ska fastställa utsläppsmål, regeringen ska klimatredovisa i budgetproppen och fram en klimatpolitisk handlingsplan vart 4:e år. De nationella klimatmålen är att 2045 ska det vara noll i nettoutsläpp av växthusgaser och 2030 ska utsläppen från inrikes transporter minska med 70% jämfört med 2010.

Bygg- och anläggningssektorns klimatpåverkan har potential att halveras till 2030 med befintlig teknik, men för att nå netto noll eller längre behövs tekniskiften och kommersialiserande av innovationer. Digitalisering innebär en stor samhällsförändring, som ger möjligheter till nya arbetssätt, tjänster och marknader samt effektivare och mer hållbart byggande. Ny teknik, marknadens preferenser och affärers lönsamhet kan förändras snabbt. En gemensam målbild kan driva på innovationer för klimatomställningen.

Vid en workshop den 10 dec ska målen i färdplanen gås igenom och framförallt kommer det att blickas framåt och se vilka frågeställningar som man ska arbeta vidare med inom färdplansarbetet. Detta blir starten till arbetet att implementera färdplanen och tanken är att vi formar en grupp, som tillsammans ska driva arbetet framåt. Alla är välkomna.

I Handlingsplan 2018–2020 för Agenda 2030 fokuserar regeringen på att ett jämlikt och jämställt samhälle, hållbara samhällen, en samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi, ett starkt näringsliv med hållbart företagande, hållbar och hälsosam livsmedelskedja samt stärkt kunskap och innovation.

Synpunkter som framkom var att för att lyckas måste vi vara med i tidiga skeden med att fokusera på hållbarhet och inte som nu enbart i byggskedet. Det viktigaste är att ha rätt "mind set" och inte ha alla decimaler rätt i en klimatkalkyl.

8. Tillsammans för sund konkurrens

Magnus Bergendal, Chef Strategi och Marknad på PEAB redogjorde för arbetet med vad vi kan göra för att få sund konkurrens.

Anläggningsforums mål är att konkurrens skall vara rättvis och alla skall verka för en attraktiv bransch, inga medarbetare eller arbetstagare skall fara illa eller utnyttjas och att alla behöver bidra för att skapa sund konkurrens. Ingen part kan göra detta själv.

Bakgrund och problembilden är att det är svårt att upptäcka, ganska lätt att dölja. Kraven är bra, men vissa är svåra att följa upp. Revisioner är bra, men säkerställer inte helt och okunskap är ofta en del av orsaken till bristerna. Den som kör "under radarn" kommer ofta undan.

Mycket går inte kontrollera eller är väldigt svårt att kontrollera tex att samtliga löner betalas ut enligt avtal, att rätt A-skatt dragits, att inkomstskatt dragits i hemlandet när fast driftställe saknas, att inbetalning av sociala avgifter gjorts per individ, att sociala avgifter betalats i hemlandet och att det är rätt avgifter per individnivå samt att utstationeringen inte är längre än tillåtet och att dokument, arbetstillstånd, lönespecifikationer m m inte är förfalskade.

Norge har en tydlig regeringsstrategi avseende dessa frågor, vilken också följs upp och innebär skärpta krav för HMS-kort innebärande att registrera i alla register först tex Enhetsregistret, Momsregistret, Folkeregistret, Arbetsgivar- och arbetstagarregistret, samt NAV-registret. Det finns servicecenter för utländska arbetstagare och A-krimcenter på flera orter, som regelbundet besöker arbetsplatser.

I Finland har man också ett väl fungerande system med sk Valtti-kort, som beställs med Bank-ID. Individens och bolagets skattenummer måste finnas i registren, arbetsgivaren aktiverar, byter och avaktiverar arbetsplats, EAN-kod på kortet, löpande rapporterings-skyldighet till skattemyndigheten samt att Skatteverket gör kontroller och revisioner.

Förslag till gemensamma åtgärder är att förstärka revisioner och kontroller, att myndigheter bör inrätta gemensam kontrollfunktion (Skatteverket, Polisen, Arbetsmiljöverket, Migrationsverket), att det blir bättre transparens med relevanta uppgifter mellan myndigheter och koppla det till det nya ID06, att EU-beslutet om lika lön bör införas snarast möjligt, att registrering i utstationeringsregistret innan första dagen i arbete (inte som idag 5 dagar), att tydliggöra "fast arbetsställe" även i kontrakt, att skynda på lagstiftning om svensk skatt från första dagen vid uthyrning av personal. Det krävs att i nya ID06 finns en koppling mellan individ, företag, projekt, skatteverkets register, m m för att det skall fungera.

Synpunkter som framkom var att innan vi går vidare måste vi vara överens om problem-bilden. Vissa företag har begränsat antal UE-led, vilket kan vara en del av lösningen, men lång ifrån hela.

9. Kompetensförsörjning

Malin Ekholm, Projektchef Investering på Trafikverket, redogjorde för vad som händer inom Kompetensförsörjning.

Både Regionala Anläggningsdagar och Regionala Anläggningsforum har haft Kompetensförsörjning på agendan under 2018, men det har inte genomförts de idéer som tagits fram. Region Mitt har dock åkt ut till gymnasieskolor tillsammans och fått mycket positivt respons. Region Nord kommer att ha ett Öppet hus för årskurs 9 inför gymnasievalet, men även gjort utskick till SYO-konsulenter för att erbjuda besök från branschen och erbjudit praktik och skolbesök samt tagit fram gemensamt material och en tävling där man kan vinna ett studiebesök på en arbetsplats. Det är viktigt att vi gör detta tillsammans i branschen och inte som enskilda företag.

Synpunkter som framkom var att vi måste se till att använda sociala medier på ett helt annat sätt, för att få utväxling på det vi gör. Tänk också på vilka bilder vi använde om branschen och att vi gör något som går att ta på och att vi jobbar mycket med hållbarhet, innovation, ny teknik och samhällsutveckling.

10. Autonom och elektrifierad produktion

Magnus Alfredsson, Senior Advisor på NCC redogjorde för Anläggningsforums projekt "Autonom och elektrifierad produktion".

Det kan konstateras att befintlig ny teknik inom både elektrifiering och automatisering kan öka produktiviteten och bidra till minskad klimatpåverkan. Det finns också ett starkt politiskt tryck för implementering av ny teknik ur ett hållbarhetsperspektiv.

Projektet kommer att genomföras i fyra faser:

1. Etablera nuläge för att ta fram en detaljerad projektspecifikation
2. Planera för en demonstration i ett faktiskt investeringsobjekt mars 2019
3. Genomföra demonstration i ett faktiskt investeringsobjekt 2020
4. Ställa om branschen och upphandlande parter

Projektet har startat arbetet i den första fasen att etablera nuläget genom att intervjua fyra aktiva leverantörer för fordon/maskiner; Volvo CE, Wacker Neuson, Atlas Copco/Epiroc och PonCat. Syftet är att få svar på vilka typer av maskiner som finns att tillgå 2018 och vilka som kommer att finnas 2020. Utredningen syftar till att kartlägga elektriska maskiner och vilken nivå av automation som finns att tillgå per maskintyp för att sedan genomföra demonstration i ett faktiskt investeringsobjekt 2020.

Hur bör framtida upphandlingar utformas som baseras på funktionskrav där automation och elektrifiering premieras? Demonstratorns syfte är att påskynda införandet av automatisering och elektrifiering, inte att över tid betala extra/få extra betalt för att vissa specifika maskiner nyttjas, Framtida samlad effektbedömning och samhällsekonomiska bedömningar, maskinägarnas framtida roll och omställning, entreprenörernas affärsmodeller och hur kommer konsulterna in?

Magnus efterlyste ett lämpligt projekt i jungfrulig miljö och två exempel är Norrbotniabanan och Flackarp-Arlöv, men det finns säkert andra projekt. Det behövs också projektdeltagare från parterna i Anläggningsforum.

11. Allmän diskussion

Det finns många frågeställningar kring säkerheten avseende digitaliseringen som måste lösas. Det finns stora tveksamheter om säkerheten i "Molnet" är tillräcklig. Om Trafikverket höjer säkerhetskraven skulle det innebära mycket för både konsulter och entreprenörer. Det är viktigt att vi tar frågan om informations säkerhet på allvar.

Ta lärdom om vad man gör i andra branscher, tex inom hamnsidan, där tex autonoma fordon och hantering är vanlig i de stora hamnarna.

Det är vi som branschforum som borde jobba mycket mer med att få igång aktiviteterna. Det är bara vi själva som kan se till att det blir genomfört. Vi måste också våga att ta en initial kostnad för att kostnaden på längre sikt blir lägre. Vi måste också se till att ta piloter till en mycket bredare användning.

12. Panelutfrågning

Lena Erixon, Catharina Elmsäter-Svärd och Magnus Höij uttryckte sina synpunkter på olika aktuella frågor.

Cirkulär ekonomi, digitalisering

Trafikverket försöker i många delar av verksamheten att ta tillvara på det som finns och inte nödvändigtvis bygga nytt. Fyrstegsprincipen är ett exempel på det. Man vill också att kommande Nationella plan blir mer av en Transportplan, som behandlar alla aspekter på resandet och inte bara infrastrukturen. E-handeln kommer att driva på transportbehovet på ett nytt sätt, men det gäller också att tillgängligheten är också digital.

Sund konkurrens

Alla borde ta del av det verktyg som BI nu tar fram. Konsulterna har delvis en annan situation än entreprenörerna, men det är viktigt att alla jobba i en miljö med sund konkurrens. Vi måste bejaka att vi fått in många nya aktörer från andra länder och vi får inte driva protektionism. Det är av största vikt att alla har bra villkor. Etik och moral måste stå högst på agendan för alla parter.

Innovation

Innovation är den viktigaste faktorn för vår överlevnad och drivs av kunskap, motivation och vilja, men inte så mycket av tid som man kan tro, enligt en forskningsrapport. Om vi är långsamma kommer de stora giganterna som tex Google att ta över. "Går vi inte framåt, går vi bakåt".

13. Nästa möte

Nästa möte i Nationellt Anläggningsforum hålls den 12 nov 2019 kl. 13.00-17.00.

14. Avslutning

Lena Erixon avslutade mötet och tackade för ett stort engagemang.

Vid anteckningarna

Eskil Sellgren